

Het land dat in mij woont ...

Ik herinner me dat ik elke avond met mijn broer
langs het strand liep met een oude
petroleumlantaarn.
Ik was gefascineerd door de kleur van het maanlicht,
deze zilver-groene reflectie boven de golven.
Ik weet nog dat mijn moeder me altijd riep voor het
geluid van de kerkklokken.

Nu, als de maan vol is,
denk ik terug aan toen.

Arturo Figari
Uruguay

Het land dat in mij woont...

Roept deze zin herinneringen op uit uw jeugd? Ziet u waar u vroeger speelde? Op het schoolplein, in het weiland, op zolder? Of denkt u dan eerder aan uw lievelingsdier? Meestal komen er wel herinneringen boven, prettige en nare, bij het horen of lezen van deze regel. Dit soort herinneringen in een gedicht verwerken, dat was de uitdaging voor de cursisten - anderstalige volwassenen - van de Taalschool van het da Vinci college in Dordrecht.

Marja van den Hurk

Op het moment dat de workshop 'gedichten schrijven' begint, is de spanning voelbaar. Wat gaat er gebeuren? De docent NT2 van de groep is aanwezig, de docente van de School der Poëzie neemt het voortouw. Ze introduceert de titel en legt deze uit. Ze vertelt niet dat cursisten een gedicht gaan schrijven. Dat zou teveel druk op ze leggen.

De docent kijkt door de grote ramen naar buiten. Ze beschrijft het Nederlandse weer: herfst, het waait hard, takken zwiepen langs de ramen, regen valt en stroomt in kleine straaltjes langs het vensterglas, het is ongeveer 12 graden.

Vervolgens vraagt ze: 'Wat voor weer is het nu in je moederland?' De cursisten komen met beschrijvingen. Later vraagt de docent: 'Stel dat je naar de markt zou gaan, wat zou je daar dan kopen?' De cursisten antwoorden: 'Een grote rode, ik weet niet hoe het heet. Het lijkt op een appel, het is heel lekker'. 'Bij ons in Afghanistan kun je lange vrucht kopen, heel smal, dun.'

'Lijkt het op een komkommer?' vraagt de docent. Er komen nog meer vragen: 'Wat zou je vanavond gegeten hebben? Hoe ging je vroeger naar school? Hoe zag je huis eruit en met wie woonde je daar?'

Al pratend en vertellend komen de beelden naar boven: het openbaar vervoer in Chili en het autobezit in Colombia, zorgen voor grootmoeder bij wie je woont, lopend naar school, niet naar school omdat je voor broers en zussen moet zorgen, moeten vluchten omdat het dorp wordt aangevallen, paniek omdat er bommen vallen.

De cursisten wisselen met elkaar hun herinneringen uit. Ze vertellen en luisteren. Ze genieten zichtbaar van de aandacht voor hun moederland. Het gaat om de eigen aandacht voor het land dat in hen woont en om aandacht van medecursisten en docenten. Cursisten uit hetzelfde land vullen elkaar aan, anderen stellen belangstellend vragen.

De docente geeft de richting verder aan. Ze vraagt cursisten te zoeken naar de herinnering die het meest intens is, die zich het meest opdringt. Met die herinnering en het bijbehorende beeld gaat iedere cursist aan de slag. Ze gaan terug naar dat moment en stellen zich voor om een momentopname, een mentale foto te maken. Dat beeld is het uitgangspunt om mee verder te gaan en het beeld wordt verder uitgewerkt: wie zijn er aanwezig? Welke kleur zie je, ruik je iets? Wat voel je? De

antwoorden op deze vragen vormen de basis voor het gedicht.

Voor sommige cursisten is het te aangrijpend om nu verder te gaan. De docent biedt ondersteuning voor zover ze dat kan, maar een enkeling stopt hier. Anderen schrijven hun regels en samen met de docent kiezen ze woorden en verbeteren ze de spelling. Zonder het te weten schrijven velen een fascinerend gedicht.

Poëzieproject

In oktober 2000 startte in samenwerking met de School der Poëzie in Amsterdam een project op de Taalschool van het da Vinci college in Dordrecht. Een docent van de School der Poëzie verzorgde voor acht groepen anderstalige cursisten een workshop gedichten schrijven. De workshop duurde drie uur.

Het idee voor het project 'Het land dat in mij woont' is overgenomen van het Dario Fo College in Poeldijk. Enthousiast ging het docententeam van de da Vinci Taalschool met een eigen poëzieproject aan de slag.

Een van de doelstellingen van het project is om de cursisten creatief met de Nederlandse taal te laten omgaan. Dagelijks zijn ze bezig met het leren van Nederlands om zich te handhaven in de maatschappij en om een beroepsopleiding te gaan volgen. In de workshop werkten cursisten met de tweede taal als uitdrukkingmiddel voor hun gevoelens. In dit geval de positieve en negatieve herinneringen aan het land van herkomst.

Daarnaast is van belang dat deelnemers zo ervaren dat taal leren leuk kan zijn en dat er op school ook aandacht is voor cultuur, zowel voor de cultuur van hun moederland als voor het schrijven van gedichten.

De wedstrijd

Na afloop van de workshop kunnen de cursisten die dat willen met hun gedicht meedoen aan een wedstrijd. Dit betekent dat ze het gedicht moeten typen op een computer in het Open Leer Centrum en moeten overleggen met een NT2 docent. Daarna wordt het gedicht bewaard op een diskette. Er moet een mooie uitdraai ingeleverd worden. Een aantal cursisten wil thuis nog wat aan het gedicht schaven.

Ongeveer 80 cursisten doen mee aan de wedstrijd. Een deskundige jury van dichters in het Nederlands (waarvan een aantal in het Nederlands als tweede taal) selecteert twintig gedichten. Ze houden hierbij rekening met het niveau Nederlands van de cursisten. Er zijn meerdere categorieën: gedichten voor beginners, voor halfgevoerde en gevorderde taalleerders.

Lustrum

De gedichten bleken zo bijzonder dat de da Vinci Taalschool naar mogelijkheden zocht voor een bredere verspreiding. Er is aansluiting gezocht bij de activiteiten die plaats vinden rondom het vijfjarig bestaan van het da Vinci college. Het motto van het lustrum is: 'een beroep op talent'. Met de gedichten laten de anderstalige cursisten van de Taalschool een talent zien: de vaardigheid om hun gevoel creatief te verbeelden in de tweede taal.

Een collega van het Edulab heeft de gedichten vormgegeven en ze zijn uitgegeven als kaarten op A5-formaat. En daarmee zijn ze het jubileumgeschenk van het da Vinci college geworden. De kaarten bieden de lezer een creatieve kijk op andere culturen.

Een reizende tentoonstelling

De Taalschool kwam op het idee van een reizende gedichtententoonstelling. Zo'n tentoonstelling zou de samenwerking tussen de verschillende clusters bevorderen. Al brainstormend ontstond het plan om een tafel te ontwerpen waarin de gedichten zijn verwerkt. Een tafel waaraan je met anderen kunt zitten en samen de gedichten kunt lezen. Een cursiste van de afdeling Meubelmaken ontwierp een originele houten leestafel waarop de gedichten een plaats krijgen.

Op 16 maart zijn tijdens een feestelijke bijeenkomst de prijswinnaars van de wedstrijd bekendgemaakt. De winnaars ontvingen hun eigen gedicht, mooi vormgegeven en ingelijst. De vier setjes kaarten met ieder vijf gedichten zijn overhandigd aan het college van bestuur. De reizende tafel is onthuld door de maakster (met bijna nog natte vernis). De gedichtentafel zal het komend jaar een aantal weken op een centrale plaats in alle kantines en personeelskamers van het da Vinci college staan. En wellicht inspireert deze tafel deelnemers, docenten, medewerkers en colleges van bestuur om weer op een andere manier een beroep op te doen op het aanwezige talent.

Op de Taalschool zelf zal het project nog een vervolg krijgen. Samen met het eerder genoemde Dario Fo College wordt het project op internet voortgezet. Via een internet-site wil de Taalschool én het schrijven van poëzie in de tweede taal bevorderen en het gebruik van internet stimuleren.

Bent u nieuwsgierig geworden naar die prachtige gedichten, surf dan naar de internetpagina van het da Vinci <www.davinci.nl/hetlanddatinmijwoont.htm>. Daar zijn ze alle twintig te vinden. ■